

Maimonides' Mishneh Torah, Hilkhhot Teshuva 2:9

Teshuvah and Yom Kippur only atone for transgressions between person and God, for example, a person who ate a forbidden food or engaged in forbidden sexual relations, and the like.

However, transgressions between one person and another; for example, if you injure, curse, or steal from another, etc., these will never be forgiven until you give back what you owe and appease your friend. [It must be emphasized that] even if you restore the money that you owe, you must still appease them and ask for forgiveness. Even if you upset someone through words alone, you must appease them and approach them [repeatedly] until they forgives you.

If they do not wish to forgive you, you bring a group of three of their friends, together approach and request [forgiveness]. If they are not appeased, you repeat the process a second and third time. If they still do not wish to pardon you, you may let them alone and need not persist. At that point, they who refuse to grant forgiveness are considered to be the sinner.

However, if [the wronged party] is your teacher, you should continue seeking forgiveness, even a thousand times, until your teacher pardons you.

אין התשובה ולא יום הכפורים
מכפרין אלא על עבירות שבין
אדם למקום, כגון מי שאכל דבר
אסור או בעל בעילה אסורה
וכיוצא בהן. אבל עבירות שבין
אדם לחבירו, כגון החובל את
חבירו או המקלל חבירו או גוזלו
וכיוצא בהן, אינו נמחל לו לעולם
עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב
לו וירצהו. אף על פי שהחזיר לו
ממון שהוא חייב לו צריך לרצותו
ולשאול ממנו שימחול לו, אפילו
לא הקניט את חבירו אלא
בדברים צריך לפייסו ולפגע בו
עד שימחול לו. לא רצה חבירו
למחול לו - מביא לו שורה של
שלשה בני אדם מריעיו ופוגעין בו
ומבקשין ממנו. לא נתרצה להן
מביא לו שניה ושלישית. לא רצה
מניחו והולך לו, וזה שלא מחל
הוא החוטא. ואם היה רבו הולך
ובא אפילו אלף פעמים עד
שימחול לו:

Pirkei Avot 4:18

רבי שמעון בן אלעזר אומר,
אל תרצה את חברך בשעת כעסו,
 ואל תנחמנו בשעה שמתו מטל לפניו, ואל
 תשא לו בשעת נדרו, ואל תשתדל
 לראותו בשעת קלקלתו:

Rabbi Shimon ben Elazar says:

Do not appease your friend in the moment of their anger; do not console them while their deceased lies before them; do not question them in the moment of their vow; and do not try to see them in their degradation.

Pirkei Avot 2:4

הלל אומר,
 אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך
 עד יום מותך, **ואל תדין את חברך עד**
שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי
 אפשר לשמע, שסופו להשמע.

Hillel says:

Do not separate yourself from the community. Do not believe in yourself until the day of your death. **Do not judge another until you have come to their place.** Do not say something that is not to be heard, for in the end it will be heard.

Joseph and his brothers: Judah confronts Joseph. Joseph is appeased and forgives them.
Genesis 44:18 – 45:8

- יח** וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה, וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי, יְדַבֵּר-נָא עִבְדְּךָ דְבַר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי, וְאַל-יִסַּח אַפְּךָ בְּעִבְדְּךָ: כִּי כַמֹּדֶה, כְּפַרְעֹה.
- 18** Then Judah came near unto him, and said: 'Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord's ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art even as Pharaoh.
- יט** אֲדֹנָי שָׁאַל, אֶת-עִבְדָּיו לֵאמֹר: הֲיֵשׁ-לְכֶם אָב, אוֹ-אָח.
- 19** My lord asked his servants, saying: Have ye a father, or a brother?
- כ** וַנֹּאמֶר, אֶל-אֲדֹנָי, יֵשׁ-לָנוּ אָב זָקֵן, וַיֵּלֶד זְמַנִּים קָטָן; וְאָחִיו מָת, וַיִּנְתָּר הוּא לְבָדוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אֲהָבוֹ.
- 20** And we said unto my lord: We have a father, an old man, and a child of his old age, a little one; and his brother is dead, and he alone is left of his mother, and his father loveth him.
- כא** וַתֹּאמֶר, אֶל-עִבְדֶּיךָ, הוֹרְדֵהוּ, אֵלָי; וְאָשִׁימָה עֵינַי, עָלָיו.
- 21** And thou saidst unto thy servants: Bring him down unto me, that I may set mine eyes upon him.
- כב** וַנֹּאמֶר, אֶל-אֲדֹנָי, לֹא-יִוָּכַל הַנְּעָר, לְעֹזֵב אֶת-אָבִיו: וְעֹזֵב אֶת-אָבִיו, וּמָת.
- 22** And we said unto my lord: The lad cannot leave his father; for if he should leave his father, his father would die.
- כג** וַתֹּאמֶר, אֶל-עִבְדֶּיךָ, אִם-לֹא יֵרֵד אֶחָיְכֶם הַקָּטָן, אַתְּכֶם--לֹא תִסְפוּן, לִרְאוֹת פָּנָי.
- 23** And thou saidst unto thy servants: Except your youngest brother come down with you, ye shall see my face no more.
- כד** וַיְהִי כִּי עָלִינוּ, אֶל-עִבְדְּךָ אָבִי; וַנִּגְדַּל-לוֹ--אֶת, דְּבַרֵי אֲדֹנָי.
- 24** And it came to pass when we came up unto thy servant my father, we told him the words of my lord.
- כה** וַיֹּאמֶר, אָבִינוּ: שָׁבוּ, שְׁכַרוּ-לָנוּ מִעֵט-אֶכֶל.
- 25** And our father said: Go again, buy us a little food.
- כו** וַנֹּאמֶר, לֹא נוּכַל לָרֶדֶת: אִם-יֵשׁ אֶחָיְנוּ הַקָּטָן אִתָּנוּ, וְיֵרְדֵנוּ--כִּי-לֹא נוּכַל לִרְאוֹת פָּנָי הָאִישׁ, וְאֶחָיְנוּ הַקָּטָן אִינָנוּ אִתָּנוּ.
- 26** And we said: We cannot go down; if our youngest brother be with us, then will we go down; for we may not see the man's face, except our youngest brother be with us.

- כז** וַיֹּאמֶר עֲבָדְךָ אָבִי, אֲלֵינוּ: אַתֶּם יָדַעְתֶּם, כִּי שְׁנַיִם יָלְדָה-לִּי אִשְׁתִּי.
- 27** And thy servant my father said unto us: **Ye know that my wife bore me two sons;**
- כח** וַיֵּצֵא הָאָחֵד, מֵאִתִּי, וְאָמַר, אֶף טָרַף טָרַף; וְלֹא רָאִיתִיו, עַד-הַנֵּה.
- 28** and the one went out from me, and I said: Surely he is torn in pieces; and I have not seen him since;
- כט** וְיִקְחֶתֶם גַּם-אֶת-זֶה מֵעַם פָּנָי, וְקָרְהוּ אֶסוֹן--וְהוֹרַדְתֶּם אֶת-שֵׁיבֹתַי בְּרָעָה, שְׂאֵלָה.
- 29** and if ye take this one also from me, and harm befall him, ye will bring down my gray hairs with sorrow to the grave.
- ל** וְעַתָּה, כִּבְאֵי אֵל-עֲבָדְךָ אָבִי, וְהַנְּעָר, אֵינְנוּ אִתָּנוּ; וְנַפְשׁוֹ, קִשְׁוֶרָה בְּנַפְשׁוֹ.
- 30** Now therefore when I come to thy servant my father, and the lad is not with us; seeing that his soul is bound up with the lad's soul;
- לא** וְהִנֵּה, כִּפְרָאוֹתוֹ כִּי-אֵין הַנְּעָר--וְמֵת; וְהוֹרִידוּ עֲבָדֶיךָ אֶת-שֵׁיבֹת עֲבָדְךָ אָבִינוּ, בְּגִיּוֹן--שְׂאֵלָה.
- 31** it will come to pass, when he seeth that the lad is not with us, that he will die; and thy servants will bring down the gray hairs of thy servant our father with sorrow to the grave.
- לב** כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת-הַנְּעָר, מֵעַם אָבִי לֵאמֹר: אִם-לֹא אָבִיאֲנֹו אֵלֶיךָ, וְחָטָאתִי לְאָבִי כָּל-הַיָּמִים.
- 32** For thy servant became surety for the lad unto my father, saying: If I bring him not unto thee, then shall I bear the blame to my father for ever.
- לג** וְעַתָּה, יִשָּׁב-נָא עֲבָדְךָ תַּחַת הַנְּעָר--עֹבֵד, לְאֹדֹנָי; וְהַנְּעָר, יַעֲלֶה עִם-אֲחָיו.
- 33** Now therefore, let thy servant, I pray thee, abide instead of the lad a bondman to my lord; and let the lad go up with his brethren.
- לד** כִּי-אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל-אָבִי, וְהַנְּעָר אֵינְנוּ אִתִּי: פֶּן אֶרְאֶה בְּרָע, אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֶת-אָבִי.
- 34** For how shall I go up to my father, if the lad be not with me? lest I look upon the evil that shall come on my father.'
- א** וְלֹא-יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק, לְכָל הַנֹּצְצִים עָלָיו, וַיִּקְרָא, הוֹצִיאוּ כָּל-אִישׁ מֵעָלָי; וְלֹא-עָמַד אִישׁ אִתּוֹ, בְּהִתְנַדַּע יוֹסֵף אֶל-אֲחָיו.
- 1** Then Joseph could not refrain himself before all them that stood by him; and he cried: 'Cause every man to go out from me.' And there stood no man with him, while Joseph made himself known unto his brethren.
- ב** וַיִּתֵּן אֶת-קִלְוֹ, בְּבִכּוֹ; וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם, וַיִּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה.
- 2** And he wept aloud; and the Egyptians heard, and the house of Pharaoh heard.

- ג וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו אֲנִי יוֹסֵף, הַעֲדוּ אֵבֶי תָי; וְלֹא-יָכְלוּ אֶחָיו לְעֹנֹת אֹתוֹ, כִּי נִבְהָלוּ מִפָּנָיו.
- 3 And Joseph said unto his brethren: 'I am Joseph; doth my father yet live?' And his brethren could not answer him; for they were affrighted at his presence.
- ד וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו גִּשּׁוּ-נָא אֵלַי, וַיִּגְשׁוּ; וַיֹּאמֶר, אֲנִי יוֹסֵף, אֶחְיֶכֶם, אֲשֶׁר-מָכַרְתֶּם אֹתִי, מִצְרָיִמָּה.
- 4 And Joseph said unto his brethren: 'Come near to me, I pray you.' And they came near. And he said: 'I am Joseph your brother, whom ye sold into Egypt.'
- ה וְעַתָּה אֵל-תִּעַצְבוּ, וְאַל-יָחַר בְּעֵינֵיכֶם, כִּי-מָכַרְתֶּם אֹתִי, הַנְּהָ: כִּי לְמַחְיָה, שְׁלַחְנִי אֵלֵיהֶם לְפָנֵיכֶם.
- 5 And now be not grieved, nor angry with yourselves, that ye sold me hither; for God did send me before you to preserve life.
- ו כִּי-זֶה שְׁנַתִּים הָרַעַב, בְּקָרֵב הָאָרֶץ; וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים, אֲשֶׁר אִין-תָּרִישׁ וְקָצִיר.
- 6 For these two years hath the famine been in the land; and there are yet five years, in which there shall be neither plowing nor harvest.
- ז וַיִּשְׁלַחְנִי אֱלֹקִים לְפָנֵיכֶם, לְשׂוֹם לְכֶם שְׂאֲרִית בְּאֶרֶץ, וּלְהַחְיֹת לְכֶם, לְפָלִיטָה גְדוֹלָה.
- 7 And God sent me before you to give you a remnant on the earth, and to save you alive for a great deliverance.
- ח וְעַתָּה, לֹא-אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הַנְּהָ, כִּי, הָאֱלֹקִים; וַיִּשְׁימֵנִי לְאָב לְפָרְעָה, וּלְאֲדוֹן לְכָל-בֵּיתוֹ, וּמִשְׁלַל בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם.
- 8 So now it was not you that sent me hither, but God; and He hath made me a father to Pharaoh, and lord of all his house, and ruler over all the land of Egypt.

וְתֵן בְּלִבֵּינוּ לְהִבִּין וְלְהַשְׁכִּיל לְשִׁמְעַ

V'ten b'libeinu l'havin u'l'haskil lishmo-a

Allow our hearts to discern, to have insight, and to listen

From the morning liturgy, The Blessing before the Shema

כִּי כְּשִׂמְךָ כֹּן תְּהִלְתֶּךָ / קָשָׁה לְכַעֵס וְנוֹחַ לְרַצוֹת
כִּי לֹא תִחַפֵּץ בְּמוֹת הַמָּת / כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מְדַרְכּוֹ וְחַיָּה
וְעַד יוֹם מוֹתוֹ תִּחַכֶּה לוֹ / אִם יָשׁוּב מִיָּד תִּקְבְּלוּ.

You are, indeed, as our praises claim
Slow to anger and easy to appease.
You do not wish us dead and gone,
You wish us to back with you and alive!

To our dying day you wait for us,

If we came back to you, you would receive us in an instant!

From the Mahzor, from The Netaneh Tokef

Pirkei Avot 5:11

אַרְבַּע מְדוֹת בְּדַעוֹת.
נוֹחַ לְכַעֵס וְנוֹחַ לְרַצוֹת, יֵצֵא שְׂכָרוֹ
בְּהִפְסָדוֹ.
קָשָׁה לְכַעֵס וְקָשָׁה לְרַצוֹת, יֵצֵא הֶפְסָדוֹ
בְּשְׂכָרוֹ.
קָשָׁה לְכַעֵס וְנוֹחַ לְרַצוֹת, חֲסִיד.
נוֹחַ לְכַעֵס וְקָשָׁה לְרַצוֹת, רָשָׁע:

There are four temperaments among
dispositions:

Easy to anger and easy to appease -- your
gain is canceled by your loss. Hard to anger
and hard to appease -- your loss is canceled
by your gain.

Hard to anger, easy to appease -- [that's a]
pious person.

Easy to anger and hard to appease -- [that's a]
wicked person.